

מעברים הוא ספר העוסק באפשרות, כיצד שלא לכבוז את החיים היחידים שהוענקו לך.

אמנות

פנסיה מוקדמת

תוצאות המאבק הציבורי שבו החלו תלמידי בצלאל בשנה שעברה, לשינוי ערכים מוחלט באקדמיה לאמנות, החל להגיב פירות. לאחר שמנהל המוסד, דן (סלב) דור ("הפנר", סילק מהאקדמיה קבוצה של מורים חדשניים, שעשו כל שביכולתם לטפח את ערכי חופש היצירה האמנותית, הגיע תורו של מנהל המוסד. בימים אלה נילחש ממקורות של מיש-רד החינוך והתרבות, כי השר החליט להמליץ על יציאתו ל"פנסיה מוקדמת" של הפנר.

הבשורה אודות פיטוריו הקרובים של הפנר פתחה מחדש את מחול השדים המתנהל זה השנה השניה סביב האקדמיה לאמנות. במאבק על מינוי הירש של הפנר מסתמנות שתי מגמות מרכזיות. הן אחת, הדוגלת בחופש האמנות, מועמדה הוא דן שחור, מנהל המידרשה הממלכתי תית תורים לאמנות, שהוכיח עצמו ב-שנים האחרונות כראוי לתפקיד. בראש המגמה האחרת ניצב הצייר אברהם אופק, המאשיה, ריאליזם הסוציאליסטי בשנות ה-50 שהפך באחרונה לחזיר-בתשובה. הקרב על הנהלת בצלאל רק החל.

שורשים

חבירו

בימים אלה ראה אור ספר הראוי לשמש כספר לימודי תחליפי לתנ"ך, במסגרת שיעורי ההיסטוריה היהודית. תוך צירוף לימודי התנ"ך אל לימודי הסיפור העברי. הספר הוא חבית אב לממלכה — ישראלי בתקופת המקרא. מאת חנוך רביב. סיפורו של רביב הוא מיון היסטוריוגרפי מקיף ותמציתי של תקופת המקרא, מימי ראשית התבטותו של העם היהודי ועד לקץ מלכות צדקיהו וחורבן ירושלים. רביב מצליח להגות את הקורא מבעד לערפילי בראשית שבטיים, דרך מצרים וכנען, כיבוש והתנחלות, ימי השופטים וייסוד הממלכה, ועד לשקיעה ולחורבן.

במחקרו מצליח רביב לפרוש את כל השתלשלות המאורעות הפוליטיים, החברתיים והכלכליים של אותה תקופה. הוא מאחד בספרו את הגיטרות המחקריות הן שונות שקובצו עד כה, תוך השוואתן. מרתק לעקוב אחר ניתוח השלבים השביטיים של היהודים, תוך תיאור כלי התחבורה והעבודה שלהם ומיון זמני הגיבוש הסיפורתיים של המסורות, כפי שהגיעו לניסוחם הסופי בתנ"ך. (הפיתח, "חבריו" ל"עבר"). השוואות מחקריות ועימות בין חוקרים, כמור יייבין, ושיילוב של עובדות מפורענות הלוקחות מתוך ארכיונים קדומים, כמו זה שנמצא במונח בתל אל-עמי רבה, הופכים את תהליך גיבושו של העם היהודי, לשיעור מרתק בהיסטוריה. רביב אינו חושש לנפץ מיתוסים. דוגמה לניפוץ אחד המיתוסים מצוי בניתוח סיפור חייו של משה רבנו. וכך כותב רביב: "המסורת הידועה על משה בתיבה ומציאתו עלי-ידי בת פרעה עוררה ספקות רבים בקרב החוקרים, בשל היסודות הפולקלוריים-המיתוסיים למסורת זו ולסיפורים דומים על פרגון א', מלך אכד, ועל מורש מלך פרס. תיאורו של משה כמקרא מכיל מוטיבים ידועים המצויים בסיפורי עמים שונים אודות גיבוריהם הגדולים..."

גישה דומה מציג רביב לאורך כל ה"מקופה שבה עוסק סיפורו, והוא ממקד ב-

* חנוך רביב, "חבית אב לממלכה — ישראלי בתקופת המקרא", הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס; האוניברסיטה העברית ירושלים; 268 עמ' (כריכה קשה).

שיטתיות את תהליך שקיעתה של המלכות על סמך התייעוד היהודי, המימצאים ה"ארכיאולוגיים בארץ, ושאר תעודות היסטוריות זרות, בעיקר אשוריות. הוא מנתח את מסע סנחריב לארץ-ישראל, מילחמותיו וקרבותיו, את מישלוח רבשקה לירושלים, רביב מעמת ומאמת דברים בעזרת קטעי

המלך סנחריב על כסאו, מוטיבים ידועים

תבליטים מתוך ארמון סנחריב, כמו ה"מצור על לכיש, הגלית תושביה, ושאר מימצאים. ספר זה מן הראוי שיחליף את שיעורי התנ"ך, כהיסטוריה במערכת הלימודים החילוניים, מאחר והוא מבהיר את התהליכים ההיסטוריים בארץ-ישראל יותר מכל חומר אחר שיצא לאור עד כה.

בחטף

אפרים קישון והמנצח הנאצי

המהולל * טעמו של הרמטכ"ל *

אהרון אמיר וקלעי הסרן סעד חראד

● בעיר אכן שבגרמניה מעניקים מדי שנה פרס להומור (הפרס לא הוענק בשנים 1940-1945). השנה העניק את הפרס הנוכח מאשתקד, אפרים קישון, לחתן הפרס, שר-החוז' הגרמני הנס ריטריך גנשר. בעוד חודשיים עומד קישון להמשיך במסע כיבושי בכונדס-ריפובליק, ולהשתתף באירוע גרנדיוזי במערב-ברלין: הנוכח אולם האירועים הגדול ביותר באירופה. הטכס ייערך בניצוחו של הרברט פון קאראיאן, שניצח על תזמורת ברלין. בעבר היה פון קאראיאן מחביביו של אדולף היטלר, שעה שניצח על הקונצרטים השנתיים של המוסיקה פרי עטו של ריכרד זוגנר בעיר בירוט. ● אחת המיתקפות הקשות ביותר על מערכת החינוך הצה"לית נערכה בשבוע שעבר בידי העיתונאית בלה אלמון, שהביאה מעט מן הערכים שבעזרתם עומד הרמטכ"ל, רפאל איתן, לחנך את החיילים: "הפקודה אומנם יצאה, וכיום מקימים מקהלה צבאית שתמנה 50-60 איש. יחד עם הפקודה הוריד הרמטכ"ל למקימי המקהלה את, פקודת השירים. נכון שאין דבר כזה בסלנג צבאי — אבל היום כבר יש. אולי זה נשמע יותר מדי פנטסטי, אבל בעונת העב"מים — הכל ייתכן... הם ישרו שורו הביטו וראו, בהרים כבר השמש מלחטה, עמק שלי, והמוך-המון שירים רוסיים. שירים טובים באמת. או מי צריך צוותי-חשיבה ומי זקוק לדעתם של אנשי חינוך ותרבות..."

אמיר

את רשימתה הקטלנית, מסיימת אלמוג בקביעה: "אבל רמטכ"ל צה"ל, שעמד במיבחני לחימה נוהגים — לא הוכיח לדאבונו עד היום, שהתערבותו והחלטתו הפסקנית בתכני התרבות והבידור של צה"ל, נישענים על ידע מיקצועי כלשהו..." ● פעם הוא היה נושא כליו השירי של יונתן רטוש, אחר-כך הוא היה נושא כליו הפוליטיים. כעבור שנים הם התפלגו, מבלי שהרעיון שבו דגלו יתפלג, וכך נוצרה הכנעניות נוסח רטוש, והכנעניות נוסח אהרון אמיר. ואז הוא יסד את קשת, שהיה כתבעת סיפורתי טוב, שנועד ולא הצליח לחזק את הכנענות של אמיר. ואז הוא סגר את קשת והחל בשם הכנענות שלו לסייע לחייליו של הסרן סעד חראד, בדרום-הלבנון, והקים למענם קרן שבה תמכו שרידי הכנענות, שהאמינו בבכרית-העמי עמים הכנענית בין יהודי ישראל לנוצרי לבנון. אחר-כך פרש אמיר מעיסוקי הפוליטיקה המרחבית, ושב לפוליטיקה הלשונית הכנענית, והקים אירגון קיקיוני ושמו "קרן הלשון העברית" (קל"ע). קרן זו נטלה על עצמה, באומץ רב, את תפקידיה של האקדמיה ללשון העברית, הקיימת ופועלת מזה עשרות שנים בירושלים, וגררה למרכבתה את נשיא המדינה יצחק נבון, בחוגי סופרים, ובלשנים מיקצועיים מעורר קלע גיהור רב, ואחד מהבלשנים הבולטים עומד לפרסם חוברת בשם "קלע ללשון", ובה מיבחר שיבושי עברית מתרגומי אמיר לעברית.

קישון

המגיפה השחורה

ציטוטון

אלץ לאכול בשר אדם עליידי ידיך מאלאפארטה ודא עלייך, אמרה הגברת פלאט, קודה רועד בשאטי נפש. "הבה נניח את הדבר לאי מלקים הכרכריים הלך, לאכול ידי דים לפעודת הערב. אני מסרבת. אני הנני אשה אמריקאית הגונה. אני אינני אובדת ידדים אי מלקיים!"

"אני מאד מצטער — אני מצ"טער, אמר גנראל קורק, כננכו את מצחה, שנמף אנדי זיעה. אבל כנאפולזי כל אחד אובד את המין הזה של הילדים... כן... כוונתי לומר... לא... כוונתי לומר... את המין הזה של דגים... האין זה נכון, מאלאפארטה כי המין הזה של ידדים... של דגים... הוא מצויון!"

"זהו דג מצויון", עניתי, "ומה זה איכפת אם הוא נראה כמו ילד? זהו דג. באירופה לא היי כים הדגים להיראות כמו דגים..."

עשרה, פה ושם, ביחוד שמכיב הי כתפיים והירכיים נקרע העור ונרי כך בתהליך הכישוף...

...וכעת, חיזורים ואילומים בהפי תעה ובאימה, התכוונו בינדה הי מכנה והמתה בשכבה פקוחתי עין בתוך מגש הכסף, על גבי ערש של עמי חסה ירוקים, מוקפת בזר של גבעולי אלמוגים ורודים.

בדכתך כסמטאותיה העזובות שז נאפולזי אתה עזול תכופות לחי טוף מבט מבעד לדלת פתוחה של אחד ממוענונות המרתפים, על גווית אדם מת המוספת על מיטה, מור קפת בזר של פרחים. ואין זה בלתי רגיל לראות גם גופתה של ילדה קטנה. אבל מעולם לא ראיתי את גוויתה של ילדה קטנה מוקפת בזר של אלמוגים. כמה הרבה אמתות נאפוליטאניות אומדלות היו מתאוות לזר נפלא כזה של אי מוגים עבור ידיהן המתים!...

...לא באתי לאירופה כדי שאיי

למעלה מ-60 ילדים מתו בתקופה האחרונה בנאפולי ממחלה מיסתורית שזכתה בשם "המגיפה השחורה". הסופר האיטלי קי קורציו מאלאפארטה מתאר בסיפור העור, שראה אור בעברית, מעט על אודתה מגיפה, בנוסח סיפורתי בלתי-מקובל:

...באמצע המגש היתה מוי נחת ילדה קטנה או משהו שהיה דומה לילדה קטנה. היא שכבה פרקדן על מצע של עמי חסה ירוקים, מוקפת זר גדול של קטמי אלמוגים ורודים. עיניה היו פקוחות, שפתיה פגורות למחצה... ייתכן שלא היתה למעלה מבת שמונה או עשר שנים, הגם שזפי מבט ראשו, בגלל גופה המפותח שגמול בטרם עת, שהיה כגופה של אשה מבוגרת, נראתה כבת המשי

* קורציו מאלאפארטה, "העור", עב"רית: נחמיה פורת; הוצאת ניב, 1952; 343 עמודים (כריכה קשה).